

PARADOKS
Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi

PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi
PARADOKS Economics, Sociology and Policy Journal

**Sürdürülebilir Kent Kavramına Farklı Bir Bakış:
Yavaş Şehirler (Cittaslow)**

*Sustainable Urban Concept In A Different Perspective:
Slow Cities (Cittaslow)*

Enes Battal KESKİN

Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Bölümü, Doktora Öğrencisi
keskinenes@gmail.com

Ocak/January 2012, Cilt/Vol: 8, Sayı/Num: 1, Page: 81-99
ISSN: 1305-7979

© 2005 - 2012

PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi
PARADOKS Economics, Sociology and Policy Journal

Ocak/January 2012, Cilt/Vol: 8, Sayı/Num: 1

ISSN: 1305-7979

Editör/Editor-in-Chief

Öğr.Gör.Dr. Elif KARAKURT TOSUN

Editör Yardımcıları/Co-Editors

Öğr.Gör.Dr.Sema AY

Öğr.Gör.Dr.Hilal YILDIRIR KESER

Uygulama/Design

Dr.Yusuf Budak

Tarandığımız İndexler / Indexes

Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler ve bu konudaki sorumluluk yazarlarına aittir. Yayınlanan eserlerde yer alan tüm içerik kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

All the opinions written in articles are under responsibilities of the authors.

None of the contents published cannot be used without being cited.

Yayın ve Danışma Kurulu / Publishing and Advisory Committee

Prof.Dr.Veyssel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)

Prof.Dr.Recai ÇINAR (Gazi Üniversitesi)

Prof.Dr.R.Cengiz DERDİMAN (Uludağ Üniversitesi)

Prof.Dr.Zeynel DİNLER (Uludağ Üniversitesi)

Doç.Dr.Aşkın KESER (Uludağ Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Emine KOBAN (Beykoz Lojistik Meslek Yüksek Okulu)

Yrd.Doç.Dr.Ferhat ÖZBEK (Gümüşhane Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Senay YÜRÜR (Yalova Üniversitesi)

Dr.Sema AY (Uludağ Üniversitesi)

Dr.Zerrin FIRAT (Uludağ Üniversitesi)

Dr.Elif KARAKURT TOSUN (Uludağ Üniversitesi)

Dr.Hilal YILDIRIR KESER (Uludağ Üniversitesi)

Hakem Kurulu / Referee Committee

Prof.Dr.Veyssel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)

Prof.Dr.Recai ÇINAR (Gazi Üniversitesi)

Prof.Dr.Mehmet Sami DENKER (Dumlupınar Üniversitesi)

Prof.Dr.R.Cengiz DERDİMAN (Uludağ Üniversitesi)

Prof.Dr.Zeynel DİNLER (Uludağ Üniversitesi)

Prof.Dr.Hasan ERTÜRK (Uludağ Üniversitesi)

Prof.Dr.Erkan IŞIĞIÇOK (Uludağ Üniversitesi)

Prof.Dr.Bekir PARLAK (Uludağ Üniversitesi)

Prof.Dr.Ali Yaşar SARIBAY (Uludağ Üniversitesi)

Prof.Dr.Şaban SİTEMBÖLÜKBAŞI (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Prof.Dr.Veli URHAN (Gazi Üniversitesi)

Prof.Dr.Uğur YOZGAT (Marmara Üniversitesi)

Doç.Dr.Hakan ALTINTAŞ (Sütçü İmam Üniversitesi)

Doç.Dr.Hamza ATEŞ (Kocaeli Üniversitesi)

Doç.Dr.Kenan DAĞCI (Yalova Üniversitesi)

Doç.Dr.Kemal DEĞER (Karadeniz Teknik Üniversitesi)

Doç.Dr.Bülent GÜNSOY (Anadolu Üniversitesi)

Doç.Dr.Ömer İŞCAN (Atatürk Üniversitesi)

Doç.Dr.Vedat KAYA (Atatürk Üniversitesi)

Doç.Dr.Sait KAYGUSUZ (Uludağ Üniversitesi)

Doç.Dr.Aşkın KESER (Uludağ Üniversitesi)

Doç.Dr.Veli Özer ÖZBEK (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç.Dr.Serap PALAZ (Balıkesir Üniversitesi)

Doç.Dr.Abdülkadir ŞENKAL (Kocaeli Üniversitesi)

Doç.Dr.Sevtap ÜNAL (Atatürk Üniversitesi)

Doç.Dr.Sevda YAPRAKLI (Atatürk Üniversitesi)

Doç.Dr.Gözde YILMAZ (Marmara Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Aybeniz AKDENİZ AR (Balıkesir Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Doğan BIÇKI (Muğla Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Cantürk CANER (Dumlupınar Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Canan CEYLAN (Uludağ Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Kadir Yasin ERYİĞİT (Uludağ Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Burcu GÜLER (Kocaeli Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Ferhat ÖZBEK (Gümüşhane Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Emine KOBAN (Beykoz Lojistik Meslek Yüksek Okulu)

Yrd.Doç.Dr.Ceyda ÖZSOY (Anadolu Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr.Senay YÜRÜR (Yalova Üniversitesi)

Sürdürülebilir Kent Kavramına Farklı Bir Bakış: Yavaş Şehirler (Cittaslow)

Sustainable Urban Concept In A Different Perspective: Slow Cities (Cittaslow)

Enes Battal KESKİN

Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Bölümü, Doktora Öğrencisi
keskines@gmail.com

Özet:

Sürdürülebilirlik, ekosistemdeki yenilenemez kaynakların gelecek nesillere aktarılabilmesi için, insanın ekosistem üzerindeki olumsuz etkilerinin sistemin taşıma kapasitesinin üzerine çıkmayacak düzeyde tutulması olarak tanımlanmaktadır. Sürdürülebilir kent ise, değişim ve gelişimin devamlılığını sağlamak amacıyla sosyo-ekonomik çıkarların çevre ile ilgili kaygılarla uyumlu hale getirildiği yerlerdir. Bu tanımlardan hareketle kentlerin sürdürülebilirliğini sağlamak için farklı yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bu çalışmada sürdürülebilir kentleşme kavramına farklı bir bakış olarak "Cittaslow (Yavaş Şehir)" yaklaşımı incelenmiştir. Bu çerçevede ilgili literatürün taranması yoluyla Yavaş Şehirleri ortaya çıkaran nedenler tespit edilmiş ve Yavaş Şehir olmak isteyen şehirlerin yerine getirmek zorunda olduğu kriterler ortaya konulmuştur. Ayrıca Cittaslow hareketinin tarihsel süreci ve dünya çapında yayılma durumu incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cittaslow, Sürdürülebilir Kent, Sürdürülebilirlik, Yavaş Şehir

Abstract:

Sustainability is defined as the retention of the human negative impact on the ecosystem at the level which should not exceed carrying capacity of the system, in order to transmit the non-renewable resource to future generations. Sustainable cities are the places where the environmental concerns are aligned with socio-economic interests to ensure the continuity of transformation and development. Moving from this definition, different approaches have been developed to ensure the sustainability of cities. In this study, "Cittaslow (Slow City)" approach is investigated as a different view on the concept of sustainable urbanization. In this context; through literature reviews, reasons which cause Slow Cities are revealed and criteria that have to be fulfilled by the cities eager to be identified as Slow City are put forward. Additionally, Cittaslow movement's historical process and the situation throughout the world is examined.

Keywords: Cittaslow, Slow City, Sustainable City, Sustainability

GİRİŞ

Doğayı hiçe sayan ve doğal kaynakları hiç bitmeyecekmiş gibi savurganca kullanan iktisadi kalkınma anlayışı dünyamızı “sürdürülemez” hale getirmiştir. Sanayi Devrimi’yle başlayan ve daha iyi bir yaşam için insanların fabrikaların bulunduğu kent merkezlerine akın ettirildiği kentleşme süreci, ekolojik sorunların çıkış noktası olmuştur. Küreselleşmenin de etkisiyle dünyanın her yerinde aynı türden problemlerin var olduğu görülmüş ve insanlığın geleceği için kent merkezli çözümler araştırılmaya başlanmıştır. XX. yüzyılın sonunda insanlık vicdanı, gelecek kuşakların da gereksinmelerini dikkate alan, doğadaki diğer canlılara da hayat hakkı tanıyan ve insanın doğanın efendisi değil bir parçası olduğunu söyleyen “sürdürülebilir bir dünya için sürdürülebilir kentleşme” yaklaşımına ulaşmıştır.

Dünyanın bir miras değil emanet olduğu düşüncesi çerçevesinde, hem bugünün hem de gelecekte aynı yerde yaşayacak insanları ve onların yaşam kalitelerini merkeze alan farklı sürdürülebilir kent yaklaşımları ortaya konulmuştur. Bu yaklaşımlardan biri de “yavaş şehir(cittaslow)” hareketidir.

Sürdürülebilir kentleşme bağlamında yavaş şehir (cittaslow) hareketinin incelendiği bu çalışmanın amacı; yavaş şehir (cittaslow) kavramının anlaşılmasını sağlamak, ilgili literatürün taranması yoluyla yavaş şehirlerin özelliklerini ortaya çıkarmak, dünya çapında yayılma durumunu ortaya koyarak sürdürülebilir kent olma iddiasını tartışmaktır.

1.SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI

Günümüzde yaşanan ekolojik sorunların dünyayı mekânîk bir biçimde algılayan ve tasarlayan modernist dünya görüşünün bir sonucu olduğu bilinmektedir. Bu anlayış, iktisadi büyüme biçimlerinin çoğunda, gerek doğal kaynakları kullanarak gerek savurganlığa ve kirlenmeye yol açan yöntemler benimseyerek, çevreden daha fazla şey isteyen bir politika izlemiştir. Oysa bu gelecek kuşaklar açısından büyümeyi riske sokan bir

yönelimdir (Marshall, 1999: 706).

Bu dünya görüşünün devlet, toplum, insan ve ekonomi anlayışlarının ciddi ekolojik sorunlara kaynaklık ettiği aşikardır. Kaynakların yanlış kullanılarak tüketilmesi ve çevre kirliliği sorunlarının evrenselliğinin anlaşılmasıyla beraber, tamirinin ve yerine konulmasının bir sürece bağlı olduğu fark edilmiştir. Böylelikle vakit kaybetmeden çözüm aranması gerektiği ortaya çıkmış, dünyadaki pek çok ülkeyi bir çatı altında toplayarak çalışma yapma ve çözüm önerileri üretme fikri ortaya çıkmış, sürdürülebilirliğin sağlanmasının yolları araştırılmıştır. Bu bağlamda insan yaşamı için tehdit oluşturan olumsuz gelişmelerin farkına varılması “sürdürülebilirlik” kavramının temelini oluşturmaktadır (Çahantimur ve Yıldız, 2008: 2).

Sürdürülebilirlik, ekosistemdeki tüm çeşitliliğin ve yenilenemez kaynakların gelecek nesillere aktarılabilmesi için, insanın ekosistem üzerindeki olumsuz etkilerinin sistemin taşıma kapasitesinin üzerine çıkmayacak düzeyde tutulmasıdır (Ercoşkun, 2007:9).

Sürdürülebilirliğin, ekonomik sürdürülebilirlik, sosyal sürdürülebilirlik ve çevresel sürdürülebilirlik olarak tanımlanabilecek üç boyuttan söz etmek mümkündür. Bu boyutlardan birincisi adil paylaşımı, ikincisi katılımı, üçüncüsü ise doğal kaynakların korunmasını ifade etmektedir. Sürdürülebilirliğin inşa edilebilmesi ancak ekonomik, sosyal ve çevresel bu üç boyutun aynı paralellikte ve zamanda gerçekleşebilmesiyle sağlanabilir (Haştemoğlu, 2006:9).

Sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için, bu üç temel boyutu, yani ekonomik, sosyal ve ekolojik süreçler arasındaki ilişkiler bütün olarak değerlendirilmeli, karar alma ve politika yapma faaliyetleri sırasında, amaçların ve hedeflerin bu boyutlarla uyumlu bir yapıda olmasına dikkat edilmelidir.

2. SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLEŞME

Sürdürülebilir Kentleşme kavramına geç-

meden önce, kent ve kentleşme terimlerini açıklamak konunun anlaşılması adına faydalı olacaktır. Kent, sanayi, ticaret hizmet gibi ekonomik etkinliklerin gerçekleştirildiği, sınırları belirlenmiş bir alanda yoğunlaşmış nüfusun sosyal bakımdan tabakalaştığı, ihtisaslaşmanın arttığı, dikey ve yatay hareketliliğin yaygın olduğu, çeşitli sosyal grupları barındıran, merkezi ve yerel yönetimi temsil eden yönetsel kurumların bulunduğu, yerel, bölgesel ya da uluslar arası ilişki ağlarına sahip heterojen bir toplumdur/yapıdır (Bal, 1999: 23).

Kentleşme ise İhsan Sezal'a göre; "dar mekânlı" cemaat hayatından, "geniş mekânlı" bir cemiyet(toplum) hayatına geçiş ve bu ikinci yaşama şekline göre yeni "sosyal münasebetlere" ve bunun gerektirdiği "yeni teşkilatlanmalara" giriş olarak tanımlamaktadır (Sezal, 1992:22). Kentleşme sosyolojik bir kavram olarak, sadece yeni bir ekonomik örgütlenme ve değişmiş bir fiziki çevreyi belirtmemekte, aynı zamanda insanın davranış ve düşüncelerine de etki eden yeni bir toplumsal düzeni ifade etmektedir (Güçlü, 2002:113).

Yukarıdaki tanımlardan hareketle, tüm yaşamsal faaliyetlerin gerçekleştiği, aynı zamanda kirliliğin ve sürdürülebilirliği engelleyen olguların en çoğunu üreten kentlerin, sürdürülebilirlik yaklaşımıyla ilişkili olarak ele alınması kaçınılmazdır (Haştemoğlu, 2006:10).

Kontrol edilemez şekilde büyüyen kentler, özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin geleceğini tehdit etmekte, öte yandan gelişmiş ülkelerin "mega" kentleri de yayılma, kirlilik, ulaşım, sosyal ayrışma gibi önemli sorunların kaynağını oluşturmaktadır. Bu kaotik durum karşısında yegâne çözüm ise sürdürülebilir gelişme politikalarının, kentleşme ile örtüştürülmesidir (Yazar, 2009:115).

Literatürde "sustainable cities" (sürdürülebilir kentler), kavramıyla ifade edilen sürdürülebilir kent, özünde kentlerin çevre ile uyumlu bir ilişki içinde olmasını dile getir-

mektedirler. Sürdürülebilir kent, bu anlamda kısaca, ekonomik, sosyal ve fiziki sistemlerin yüksek yaşam kalitesi sağlamak amacı yanında çevreye en az yük olabilecek şekilde, sürdürülebilir bir sosyal tabana da dayanarak uygun kentsel politikalarda içselleştirildiği kent veya kentsel alanlardır (Palabıyık, 2005:611).

Sürdürülebilir kentleşme yaklaşımı, kentsel gelişmenin etkilediği ve kentsel gelişmeyi etkileyen tüm çevresel, sosyal ve ekonomik unsurları birbiriyle ilişkili biçimde içermekte ve kentin geleceğinin katılımcı süreçlerle kararlaştırılmasını gerektirmektedir.

3. SÜRDÜRÜLEBİLİR KENT KAVRAMINA FARKLI BİR BAKIŞ:YAVAŞ ŞEHİRLER (CITTASLOW)

İtalyanca citta (şehir) ve İngilizce slow (yavaş) kelimelerinden oluşan Cittaslow "Yavaş Şehir" anlamında kullanılmaktadır. Cittaslow, küreselleşmenin şehirlerin dokusunu, sakinliklerini ve yaşam tarzını standartlaştırmasını ve yerel özelliklerini ortadan kaldırmasını engellemek için Slow Food (Yavaş Yemek) hareketinden doğmuş bir şehirler birliğidir (cittaslowseferihisar.org, 2010).

Küreselleşmenin en belirgin etkileri, açıktır ki, kentler üzerinde hissedilmektedir. Yeryüzündeki kentlerin çoğunda yaşanan benzer yapılaşma eğilimleri, giderek kentlerin birbirine benzemesi sonucunu da beraberinde getirmektedir. Benzer tasarımlarla, aynı yapı malzemesi ile üretilen, bir bakıma prototip yapılar, dünya kentlerini birbirine benzeştirirken, yerel özgünlüklerin belirlediği kent kimliklerini yok etmektedir (www.kentlob.net, 2010).

Küreselleşme değişim ve yayılma için büyük fırsatlar sunmaktadır. Fakat yerel toplulukların ayırt edici farklılıklarını, bir topluma ait özellikleri ve karakteristik yapıları ortadan kaldırma eğilimi taşımaktadır. Yani hiçbir topluluğa ait olmayan, kimlik taşımayan sıradan bir model önermektedir (Uslu, 2009:53).

Günümüz dünyasında ekonomik, politik ve kültürel düzeyde benzeri görülmedik bir değişim ve dönüşüm süreci yaşanmaktadır. Bu durum küresel işletmeleri ortaya çıkarmış ve bu işletmelere ürünlerini tüm dünyaya yayma olanağı tanımıştır. Mc Donald's, Starbucks, Levis' gibi hızlı toplum anlayışının simgesi haline gelen ürünler yerel piyasalara sunularak hem yerel ürünleri hem de yerel kültürleri tehdit eder duruma gelmiştir (Yurtseven vd., 2010:3).

Cittaslow, küreselleşmenin yarattığı homojen mekânlardan biri olmak istemeyen, yerel kimliğini ve özelliklerini muhafaza ederek dünya sahnesinde yer almak isteyen şehirlerin katıldığı uluslararası bir birliktir (cittaslowseferihisar.org, 2010). Yavaş Şehir (Cittaslow), Slow Food felsefesini şehirlerin tasarım ve planlamasında kullanmayı amaçlayan uluslararası bir ağdır (Miele, 2008:135).

Cittaslow yaklaşımı, küresel sermaye ve kentleşme eğilimleri ile özgün kimliklerini kaybetmeden, değişim hızının yavaşlatılması ve bu yerel özelliklerin yaşatılmasından doğmuştur. Kentlerin geleneksel yapılarında var olan ekolojik ve sürdürülebilirlik alanında yer alan özelliklerinin korunması ve yaşatılması esasına dayanır. Küreselleşme ile birbirine benzeyen ve yerel özelliklerini kaybeden kentlere karşı bir tutum olarak, geleneksel yaşam biçimini koruyan, yerel ürünlerin tüketildiği "fast-food" kültürü yerine yerel kimliğin öne çıkarıldığı bir kentleşme politikasıdır (Uslu, 2009: 53).

3.1. Yavaş Şehirlerin(Cittaslow) Felsefesi: Yavaşlık

Cittaslow felsefesinin ana kavramı hiç kuşkusuz "yavaşlık"tır. Yavaşlık "hızlı" kavramının zıt anlamı olarak kullanılmaktadır. Bir önceki bölümden hatırlanacağı üzere, Cittaslow, fastfood tarzı yiyecek zincirine tepkiyle doğan Yavaş Yemek (Slow Food) hareketinin "yavaş" kavramının kente uyarlanması düşüncesiyle ortaya çıkmıştır. Kısaca Cittaslow felsefesi hız karşıtlığı üzerine kurulmuştur.

"Hızlı" ve "Yavaş" terimleri bir deği-

şim oranını belirtmekten öte bir anlama sahiptir. Bu terimler varoluşa veya hayata dair bir felsefenin kısaca yazılışı aslında. Hızlı kelimesi; meşgul, kontrol eden, saldırgan, aceleci, analitik, stresli, yüzeysel, sabırsız, aktif, miktarı kalitenin üzerinde gözeten anlamında kullanılıyor. Yavaş ise tam tersi; sakin, dikkatli, açık, sessiz, sezgisel, telaşlı olmayan, sabırlı, düşünceli ve kalitenin miktardan daha üstün tutulduğu durumları anlatıyor. İnsanlarla, kültürle, işle, yemekle her şeyle gerçek ve anlamlı bağlar kurmakla ilgili (Honore, 2008:15).

Küresel-leşme, hız dünyasını yaratmıştır. Günümüz yaşamında hız; sosyal, kültürel ve ekonomik süreçlerin bütününde geçerli konuma gelmiştir. Günümüz dünyasını her şeyin hızlandığı yer olarak tanımlayabiliriz (Yurtseven, vd., 2010:3).

Milan Kundera, yavaşlık ve hız arasındaki farkı insan yaşamından bir örnekle şöyle açıklar:

Yavaşlık'ın kıssasından çıkan hisse şu: Yavaşlık ile hatırlama, hız ile unutmada arasında gizli bir ilişki vardır. Gözümüzün önüne en sıradan bir durum getirelim: Bir adam sokakta yürüyor. Birden bir şey anımsamak istiyor, ama anı uzaklaşıyor. O anda kendiliğinden yürüyüşünü yavaşlatıyor. Buna karşılık az önce yaşadığı kötü bir olayı unutmaya çalışan insan, hala çok yakınında olan zamanda, sanki bulunduğu yerden hemen uzaklaşmak istiyormuş gibi elinde olmadan yürüyüşünü hızlandırır. Varoluşun matematiğinde bu deneyim iki temel denklem biçimine girer: Yavaşlığın derecesi anının yoğunluğuyla doğru orantılıdır, hızın derecesi unutmamanın yoğunluğuyla doğru orantılıdır (Kundera,2008: 38-39)

Zaman, küresel ekonomik sistemde, önemli bir maliyet unsuru olarak görülmektedir. Bu nedenle hız, kaçınılmaz biçimde yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Hızın insan ve yer üzerindeki baskın yapısı, iş yükleri ve uğraşı duygusunu beraberinde getirmektedir. Birçok insan daha hızlı bilgisayar, internet bağlantısı ve ulaşım araçları isterken aynı zamanda, daha dengeli bir yaşam sürme arzusu taşımaktadır. Bu isteklerin

temel nedeni, içinde bulunulan koşullara uyum sağlayabilme endişesidir. Hızlı toplum anlayışında yalnızca bireylerin limitleri zorlanmamakta, aynı zamanda ekonomik büyüme, üretim ve günlük süreçlerdeki hızın sürekli artması, dünyanın taşıma kapasitesinin üstüne doğru bir yön çizildiğini göstermektedir (Yurtseven, 2007:4).

Günümüzde hız, hayatın tüm alanlarında baskın durumdadır. Hız; bireyleri fastfood yemeye, kendilerini her zaman meşgul hissetmeye ve sürekli tüketim eğiliminde olmaya zorlamaktadır (Yurtseven, vd., 2010:5-6). Yavaşlık, var olan bu yapıyı insanlar lehine çevirebilecek alternatif bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır. Yavaşlığın temeli, sahip olunan zamanın önem taşıyan uğraşlar için kullanılmasıdır (Parkins, 2004: 363).

Kemal Sayar, hızlı bir dünyada insanın yavaşlığı neden önemsemesi gerektiğini şu cümlelerle ifade etmektedir:

Hız, tabiata içkin olan güzelliği görmemizi engelliyor. Bedenlerimiz bu hıza programlı olmadığından, ağır ağır çözülmeye başlıyor. Hıza dönük hayat tarzlarımızdan kaynaklanan bedensel ve ruhsal hastalıklarda patlama yaşanıyor. Yavaşla! bu hayattan bir defa geçeceksin. Zamanın hızlanması, yavaşlık ve dikkat isteyen uğraşları rafa kaldırıyor. Oysa güzel olan, kayda değer olan ne varsa yavaşlıkla yapılır. Güzelliği ancak zaman ayırarak fark ederiz (Sayar, 2009: 30-32).

Gariptir, bu hızlı hayata, daha çok şey sahip olmak için kendimizi mecbur biliyoruz. Fakat hızlı hayat, gittikçe daha çok şeyden bizi yoksun kılıyor. Kazandıkça yoksullaşıyoruz, yoksullaştıkça daha çok çalışmak zorunda kalıyoruz. Bu noktaya gelindiğinde artık hayat anlamını büyük ölçüde yitirmiş, kim niçin yaşadığını bilemez hale gelmiş oluyor demektir (Şimşek, 2003: 65-66).

Yavaşlık; hızlı yaşamın neden olduğu zaman, stres, eşitsizlik, sürdürülemezlik gibi insanoğlunun varlığını olumsuz etkileyebilecek tüm sorunlara karşı bir direnç noktası

olarak karşımıza çıkmaktadır. Hızlı yaşam; bireylerin günlerini çalışma, alışveriş etme ve televizyon izleyerek geçirmesine neden olmuştur. Yavaş yaşam; geç kalma korkusundan uzak, günün tadına vararak, zamanın anlamlı ve önemli olgular için kullanılmasını sağlamaktadır. Yavaş yaşam, salt insanların yaşamlarını geliştirmeyip, aynı zamanda sayısız sorunlarla başa çıkmamızı sağlamaktadır (Yurtseven, vd., 2010:13).

3.2.Yavaş Şehirler(Cittaslow)in Tarihçesi

3.2.1. Yavaş Hareketi (Slow Movement)

Yavaş Hareketi, fastfood kültürünün sembolü haline gelen Mcdonald's ve benzerlerinin hegemonyasına karşı başlatılan, hızlı yaşam ve hızlı yemek pratiğinin boğucu derecede artması ve yerel yemeklerin kaybolmasının doğurduğu kaygıyı toplumsal tepki haline dönüştürmüş olan bir harekettir (facebook.com, 2010).

Bir yemek terimi olarak Fast food, kısa sürede hazırlanmış ve hızlı bir şekilde servis edilen yiyeceklere verilen isimdir. Fast food türü tüketime Türkiye'de "ayaküstü beslenme" de denilmektedir. Fast food zaman içinde "kötü gıda" ile aynı anlamda kullanılmaya başlanmıştır

Üretimi de tüketimi de hıza boğan Batı kaynaklı hayat tarzına karşı yine Batı da basit bir protestoyla başlayan Yavaş Hareketi, hızlı bir biçimde büyümüş ve uluslararası bir organizasyon olmuştur. "Yavaş" talebi yemekle sınırlı kalmamış, hayatın diğer alanlarını da etkisi altına almıştır (Yurtseven, vd., 2010:önsöz).

Hayata dair her kavramın başına 'yavaş' ifadesi ekleniyor artık. Yavaş şehir, yavaş yemek ve dahası... Vurgulanmak istenen kısaca şu: Her şey doğasına uygun olmalı. Yavaşlık, uyusuk olmak değildir. Doğru hızda çalışmak, yaşamak, oynamak ve her şeyin en iyisini yapmakla ilgilidir (arkitera.com, 2010).

Yavaş Hareketi'ne göre, iş, günlük yaşamın önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Ancak yavaş yaşam, insanların tüm gününü kapsayan, temposuyla bireyin yaptığı işin amacının ve anlamının yok edildiği bir çalışma kültürünü reddetmektedir (Parkins, 2004: 363).

3.2.2. Yavaş Yemek(Slow Food)

Slow Food Hareketi, Carlo Petrini tarafından, 1986 yılında İtalya'nın Langhe Bölgesi'ndeki Cuneo Kenti'nde başlatılmıştır. Hareketin nedeni, Roma Piazza di Spagna'da McDonald's açılmasına gösterilen tepkidir (Yurtseven, vd., 2010:3)

İngilizce 'Slow/Yavaş' ve 'Food/Yemek' kelimelerinin birleşmesinden doğan Slow Food, sadece fastfood yemeği protesto eden bir hareket değildir. Bu hareket, yalnızca uluslar ötesi endüstriyel Fast Food zincirlerine karşı çıkmak olarak özetlenemez (slowfoodnadolu.com, 2010). Bu hareket McDonalds'ın yapmadığı her şeyi temsil ediyor: Taze, yerel, mevsimlik ürünler; nesiller boyunca elden ele geçen yemek tarifleri, ölçülü çiftçilik, esnaf ürünleri, aile ve arkadaşlarla keyifle yemek yemek vb. Yerel şeyleri seven Slow Food, küresel kapitalizmin doğal düşmanı olarak gösterilmektedir (Honore, 2008:60-64).

Yavaş Yemek; gıdanın üretim ve tüketim şekline vurgu yapar ve organik, geleneksel, mevsimlik yüksek kalite gibi gıdanın ayırt edici özelliklerini teşvik eder. Özgünlük, yerel tarih ve kültürel hassasiyetin yanı sıra geleneksel el sanatlarını sürdürme kabiliyetini önemser. Yerel duyarlılık ve özgünlük alternatif yaklaşımın önemli bir bileşeni olarak görülür (Mayer ve Knox, 2006:324).

Slow Food Hareketi'nin amacı manifesto-sunda şöyle açıklanmaktadır (slowfood.com, 2010):

Bizler hıza yenik düşüyoruz. Hızlı yaşam evimize girmekte ve bizleri Fast-food yemeğe zorlamaktadır. Yemek yemenin yavaşlığı, hızlı yaşama direnmede önemli bir yöntemdir. Yavaşlığın uygun dozu, bizi hıza karşı korur. Hızlı yaşama karşı direnmemiz Slow Food'la başlayabilir. Slow Food, bizlere yerel yemeklerin

lezzetini keşfetmemizi ve fastfood'un olumsuz etkilerini azaltmamızı ya da yok etmemizi sağlar. Hızlı yaşam, verimlilik adına, bizlerin yaşam biçimlerini değiştirmekte ve çevremizi tehdit etmektedir. Slow Food buna en iyi yanıttır. Gerçek yaşam biçimi, yerel lezzetleri geliştiren yaşam biçimidir. Slow Food, daha iyi bir geleceği garanti eder.

Yavaş Yemek Hareketi, paylaşılan deneyimlere dayalı bir kalite kavramı önermektedir. Bu üç boyuta dayalı bir kavramdır. İyi, temiz ve adil boyutlarını içermektedir. İyi; gıdanın gerçek bir tat, aroma ve görünüşe sahip olması boyutunu içerir. Temiz; sürdürülebilirlik boyutunu kapsar. Adalet; sosyal sürdürülebilirlik boyutudur. Bu boyut; gıdaların etiksel olarak sürdürülebilir olmasını, çalışanları sömürmeyen üretim yöntemlerinin kullanılmasını ve iyi ürünlerin dışlanmamasını söyler (Schneider,2008:384).

Slow Food Hareketi, bugün dünyanın birçok ülkesinde binlerce üyesi bulunan uluslararası bir harekete dönüşmüştür. Hareket, gıda konusu dışında, modern dünyayla ilgili konularla da ilgilenmektedir. Üyelerine; yerel ürünlerin tören ve zevkini, geniş bir kitle tarafından unutulmuş lezzetleri, geleneksel biçimlerde yemek pişirme ve hazırlama yöntemlerini sağlamaktadır. Günümüzde Slow Food, Fast Food tüketim modeli karşısında önemli bir güç olarak görünmektedir (Yurtseven vd., 2010:23).

2001 yılında New York Times dergisi, Slow Food hareketini, "dünyayı sarsan 80 fikir" arasına dâhil etmiştir (Honore, 2008:61).

Slow Food Hareketi, bugün bütün dünyaya yayılmıştır. İtalya, Almanya, İsviçre, ABD, Fransa, Japonya ve İngiltere'de Slow Food merkezleri bulunmaktadır. Günümüzde 132 ülkede 100.000'i aşkın üyesi bulunan Slow Food hareketi her geçen gün genişlemektedir (slowfood.com, 2010).

3.2.3. Yavaş Şehir(Cittaslow)

Cittaslow, kültürel bir eğilim olarak bili-

nen Yavaş Hareket (Slow Movement)'in bir parçasıdır. Yavaş Hareketi, homojenize bir dünyaya karşı çıkarken, Cittaslow, hedefini şehirlerde yaşam kalitesinin iyileştirmesi olarak ortaya koyar (en.wikipedia.org, 2010).

Cittaslow, Slow Food hareketinden doğmuş bir İtalyan fikridir ve 15 Ekim 1999 tarihinde İtalya Orvieto'da kurulmuştur. Cittaslow Uluslararası Tüzüğü'nde "Cittaslow'un, aynı felsefeyi paylaştığı ve 09.11.2007 tarihinde Plueba'da bir protokol imzaladığı Uluslararası Slow Food Birliği'yle bağı vardır." Denilmektedir (cittaslow.net, 2010).

"Bizim bakış açımızdan, Yavaş Yemek hareketi, yaşanabilirlik ve yaşam kalitesi ile ilişkili, yerel uygulama ilkelerini teşkil eden şehir tabanlı bir yan ürün için ideolojik bir platform oluşturmuştur (Mayer ve Knox, 2006:321)."

Cittaslow, 1999 yılında, Toskana'nın küçük bir kasabası olan Greve in Chianti'nin geçmiş belediye başkanı Paolo Saturnini'nin sezgileri aracılığıyla doğmuştur. O, şehrin kalkınması ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesinin temeli olarak farklı bir fikir sunmuş ve bu fikrini ülkenin(İtalya'nın) her yerine yaymak için uğraşmıştır. Onun düşünceleri Bra (Francesco Guida), Orvieto (Stefano Cimicchi) ve Positano (Domenico Marrone) belediye başkanları tarafından kabul görmüş ve Slow Food başkanı Carlo Petrini ile bir araya gelmişler. Carlo Petrini ve dört kurucu şehrin (Chianti, Orvieto, Bra ve Positano) belediye başkanlarının Yavaş Şehir Sözleşmesi'ni imzalamasıyla da Cittaslow resmen kurulmuştur (cittaslow.org, 2010).

Uluslararası bir birlik şeklinde örgütlenen Cittaslow, çalışma ilke ve prensiplerini bir tüzükle kayıt altına almıştır. 28 madde ve 5 ek belgeden oluşan "Uluslararası Cittaslow" Tüzüğü, Cittaslow Birliği'nin kuruluşundan, organlarına, katılım için yerine getirilmesi gereken kriterlerden, üyelerin sorumluluğuna, logo kullanımından fon kullanımına kadar pek çok alanda tanımlar ve ilkelerden bahsetmektedir.

Birliğin Kuruluşu maddesinde (cittaslow.net, 2010):

"Cittaslow-Rete Internazionale delle città del buon vivere" (Cittaslow-Yaşam kalitesine önem verilen şehirlerin uluslararası ağı) adlı Birlik: kısaca, "Cittaslow" Bra, Greve in Chianti, Orvieto, Positano kasabaları ile "Slow Food(Yavaş Yemek) Birliği" (Amerikan tarzı hızlı yiyecek (fast food) zincirine muhalif olarak kurulan birlik) arasında kuruldu. Birliğin süresi sınırsızdır. Birlik, "modern ve tarihi binalardan oluşan bir taç taşıyan turuncu renkli bir salyangozu" resmeden kendi logosunu kullanacaktır: Logonun ayrılmaz bir parçası ise, kullanımı tanzim edilecek olan "Yaşam kalitesine önem verilen şehirlerin uluslararası ağı" sözü olacaktır denilmektedir.

Tüzükte, Cittaslow'un kar amacı gütmeyen bir teşekkül olduğu belirtilmektedir. Amacı ise şehir organizasyonuna yönelik çözüm arayışları, testler ve uygulamalar vasıtasıyla iyi yaşama kültürünü destekleyip yaymak olarak tanımlanmaktadır. "Cittaslow" adının diğer dillere tercüme edilmeyeceği belirtilmekte ve "birliğin resmi dilleri İtalyanca ve/veya İngilizcedir" denmektedir. Katılım, Taahhütler ve Yetkiler başlığını taşıyan III. Paragrafta, birlik organlarının gerekçeli kararlarıyla farklı bir hüküm verilmedikçe, Uluslararası Birliğe normalde 50 binden fazla nüfusu olmayan tüm şehirler katılabilir denilmektedir (cittaslow.net, 2010).

Birliğin merkezi ise şöyle açıklanmaktadır: "Birliğin Ulusal ve Uluslararası merkezi Orvieto'dur. Birlik tali merkezlere de sahip olabilir." Yavaş Şehir olarak tanımlanmak istenen şehirlerin değerlendirilmesi bu merkez tarafından yapılmaktadır. Merkez bu çerçevede;

- Temel ilkeleri içeren bir manifesto,
- Yavaş Şehir olarak tanımlanmak istenen şehirlerin imzalaması gereken birlik tüzüğü,
- Üye şehirlerin listesi,

- Yıllık toplantı takvimleri, oluşturmuştur (cittaslow.net, 2010).

Cittaslow Birliği'nin, uzmanlardan ve farklı disiplinlerden gelen bilim adamlarından oluşan bir Bilimsel Komitesi bulunmaktadır. Komite, Birlik organlarına geniş ve güncel bilgi tedarik rolü ile birlikte, faaliyetlerin geliştirilmesi için kültürel bilgi sağlamakta ve Cittaslow ödül/ünvan organizasyonunun gerçekleştirilmesi için işbirlikleri yapmaktadır (cittaslow.net, 2010).

Cittaslow'a katılmak isteyen bir şehir, Birlik Tüzüğüne imza atarak bazı yükümlülüklerin altına girmektedir. Cittaslow'a üye şehirler yılda bir kez farklı bir şehirde toplanmaktadır. Bu toplantılarda bir yıl süresince gerçekleştirilen faaliyetler gözden geçirilmekte ve bir sonraki dönemle ilgili uygulamalar planlanmaktadır. Ayrıca Koordinasyon Komitesi tarafından görevlendirilen uzmanlar yeni üye olan şehirlerin yetkililerine hareketin hedeflerinin ayrıntılı olarak anlatıldığı bir eğitim semineri vermektedirler. Gerekliğinde bu uzmanlar üye şehirlerde tertiplenen konferanslara ve seminerlere katılıp, Cittaslow düşüncesini anlatmaktadırlar (italyaonline.net, 2010).

Tüzüğün "Üyeler" başlığını taşıyan bölümünde, üye şehirlerin Cittaslow Birliği'nin amaçlarına, felsefesine ve değerlerine ters düşmeleri ya da onun imajına zarar verebilecek davranışlarda bulunmaları halinde, Koordinasyon Komitesi'nin o üyeyi acilen ihraç etmeyi düşüneceği belirtilmektedir. Başka bir ihraç sebebi olarak ise; üyelerin Tüzüğün düzenlemelerine ve bunun yanı sıra Cittaslow Birliği'nin Meclisi ve Uluslararası Koordinasyon Komitesi tarafından alınan kararlara riayet etmemeleri ve Birliğin ilkelerine açık bir şekilde ters olan belgelenmiş bir faaliyet için de olmaları gösterilmektedir (cittaslow.net, 2010).

Cittaslow, logo olarak salyangozu seçmiştir. Salyangoz, Cittaslow'un temel felse-

fesi olan yavaşlık ve dinlenmeyi temsil etmektedir. Salyangoz, patikası boyunca yol alabilmek için çok zaman harcar, acele etmez ve evini kolayca her yere götürür. Salyangoz yavaştır. Yavaşlık temel erdemdir. Akıl ve ağırbaşlılığı ifade eder. Cittaslow, bu düşünsel yapıyı genişleterek; yavaşlığı, uygarlık yerine doğanın tercih edilmesi olarak tanımlar.

Salyangozların yaşamından, iki temel sonuç çıkarabiliriz:

- Salyangoz yavaş harekettir. (Hızlı olmak, insanı düşüncesiz ve akılsız kılar.)
- Salyangoz evini üzerinde taşır. (Nerede salyangoz varsa, evi de oradadır)

(Yurtseven, 2007:3)

Resim 1. Cittaslow Logosu

Kaynak: <http://www.cittaslow.net/>

Tarihî bir şato. Onun hemen dibinde çağdaş hayatı sembolize eden beton bina. Önlerinde yavaş ve emin adımlarla ilerleyen bir salyangoz. Bütün bunlar bir amblemi oluşturan unsurlar ve her birinin ifade ettiği anlamlar var. Örneğin tarihî şato geçmişi, geçmiş nesillerden miras kalan kültürel değerleri, diğer anlamıyla yitirilen pek çok değer ifade ediyor. Betonarme bina ise çağdaş medeniyetin sembolü zevksiz, ruhsuz ve donuk. Birbirinden farklı anlamlar çağrıştıran iki binanın hemen önündeki salyangoz ise belli bir hayat tarzına karşı ciddi bir protestonun ifadesi. Hızlı yaşamının diğer adı olan "Amerikan tarzı" hayata bir alternatif

olarak, hayatı yavaş, tadına vara vara, sükûnet içinde yaşamayı öngören bir sembol. Yemek kültüründen şehir planlamasına kadar her şeyin yavaşlık, sakinlik ve bir de tarihî mirasa saygı prensipleriyle düzenlenmesi gerektiğini anlatmaktadır (italyaonline.net, 2010).

3.3. Yavaş Şehir (Cittaslow) Kriterleri

Cittaslow'a giriş öncesinde şehirlerin bir değerlendirmeden geçmesi gerekmektedir. Üyeliğe kabul için bir şehirde Cittaslow hedefleri için yapılan öz değerlendirmeden en az 50 puan almak başka bir deyişle kriterlerden %50'sini gerçekleştirmiş olmak gerekiyor (sustainablecities.dk, 2010)

Cittaslow olabilmek için şehir nüfusunun 50.000'in altında olması gerekmektedir. Cittaslow'a üye olan şehirlerin, şehrin, çevre ve şehrsel doku kalitesini teknoloji kullanarak iyileştirmek, yerel üreticiler ve tüketiciler arasında iletişimi ve diyalogu teşvik etmek, çevreyi korumak, sürdürülebilir gelişmeyi desteklemek, doğal ve çevreye dost tekniklerle yiyecek üretimine destek sağlamak gibi aşağıda belirtilen 7 başlık altında 59 ana ölçüt ve 3 özel koşulu gerçekleştirmeyi kendine hedef koyması ve bu alanlarda çalışmaya başlaması gerekmektedir (utikad.org.tr, 2010).

Bu ölçütlerin sınıflandırıldığı 7 ana başlık şunlardır:

- 1.Çevre politikaları
- 2.Altyapı politikaları
- 3.Teknolojiden Yararlanarak Kent Kalitesinin Artırılmasına Yönelik Faaliyetler
- 4.Yerel Ürünlerin ve Üretimin Desteklenmesi
- 5.Misafirperverlik/Konukseverlik
- 6.Farkındalık
- 7.Slow Food Faaliyet ve Projelerinin Desteklenmesi

3.3.1.Çevre Politikaları

- 1.Hava, su ve toprak kalitesinin varolan

yasal düzenlemeler tarafından belirlenen parametrelere uygunluğunun sağlanması.

- 2.Kentsel ve özel atıkların sınıflandırılarak toplanmasının desteklenmesi ve bu uygulamanın yaygınlaşmasını sağlayacak planların yapılması.
- 3.Evsel ve endüstriyel atıkların geri dönüşümünün desteklenmesi ve yaygınlaştırılması.
- 4.Kentsel atıksu için kanalizasyon filtrasyonunun oluşturulması.
- 5.Alternatif enerji kaynaklarının (yenilenebilir kaynaklar, yeşil hidrojen, mini hidroelektrik güç kaynakları, bio-yakıt vb.) kullanımına dikkat çekilerek, yerel yönetimlerce planlanan enerji tasarrufunun sağlanması.
- 6.Genetiğiyle oynanmış ürünlerin kullanımının önlenmesi için düzenleme yapılması.
- 7.Reklam panolarının ve dükkan vitrinlerinin düzenlenmesi.
- 8.Elektromanyetik kirliliğin kontrolüne ilişkin sistemlerin kurulması.
- 9.Gürültü kirliliğinin kontrol edilmesi ve azaltılmasına için planlar yapılması.
10. Kent aydınlanması için (ışık kirliliğinin önlenmesi) sistem ve programlar geliştirilmesi.
11. Çevresel yönetim sistemlerine uyum sağlanması (Yurtseven, vd., 2010:42).

3.3.2. Altyapı Politikaları

- 1.Tarihi mekânların, merkezi kayıt altına alınmış binaların ve yüksek kültürel değeri olan nesnelere koruma planlarının yapılması.
- 2.Taşıt güvenliği ve trafik akışının sağlanması.
- 3.Okullara ulaşımın kolaylaştırılması ve kamu binalarıyla bağlantının sağlanması için bisiklet yollarının yapılması.

- 4.Özel ulaşımda alternatif yöntemlerin desteklenmesi, yaya alanlarının ve kamu taşımacılığının sağlanması (kent dışı otopark, yürüyen merdiven, bisiklet yollarının okulların ya da iş alanlarının yakınından geçmesi).
- 5.Engelliler için kamu alanlarının erişilebilir olması, mimari engellerin kaldırılması ve teknolojiye ulaşabilmelerini sağlayan yasal düzenlemelerin uygulanması.
- 6.Aile yaşamını ve genel aktiviteleri destekleyici programların oluşturulması (rekreasyon, spor, yaşlı ve kronik hastalara yönelik ev hizmetleri, sosyal merkezler, kamu tuvaletleri vb.).
- 7.Tıbbi yardım merkezlerinin kurulması.
- 8.Yeşil alanların oluşturulması ve hizmet alt yapılarının bulunması (oyun alanları, birbirleriyle birleşen yeşil alanlar vb.).
- 9.Doğal ürünlere yönelik ticaret alanlarının kurulması ve ticaretin genişlemesine yönelik planlar oluşturulması.
10. Bölge halkının alışverişte sorun yaşamaması için esnafla anlaşma yapılması, bölge halkının alışverişte sorun yaşamaması halinde yardım sağlayacak dost mağazaların kurulması.
11. Geri kalmış kent alanlarının tekrar gelişimine ve kullanımına yönelik projeler geliştirilmesi.
12. Kentin yeniden tasarımına ve iyileşmesine yönelik programlar yapılması.
13. Kentsel Yenilenme Programı işlevlerinin, Cittaslow bilgi bürolarıyla bütünleştirilmesi(berwick-cittaslow.org.uk, 2010).

3.3.3. Şehir Kalitesinin Artırılmasına Yönelik Çalışmalar

- 1.Biyo-mimari alanlarının kurulması, biyo-mimarinin geliştirilmesi ve tanıtılması için planlar yapılması.
- 2.Kentte kablosuz sistemlerin kurulması.

- 3.Elektromanyetik alanların izlenmesine yönelik sistemlerin kurulması.
- 4.Çöp bidonlarının kötü görünümünün önlenmesi ve atık su toplama sistemi için planlar yapılması.
- 5.Kamu ve özel alanların yeşillendirilmesinde doğal mimari yapıyla uyumlu olan yerli ve özgün bitkilerin kullanılmasını sağlayan planlar yapılması ve tanıtılması.
- 6.Kent halkına çeşitli hizmetler vermeye yönelik planlar yapılması (belediye hizmetlerinin internet üzerinden gerçekleştirilmesi ve halka internet eğitimi verilmesi).
- 7.Gürültü kontrolüne yönelik planlar yapılması.
- 8.Kentin renk planlamasının yapılması.
- 9.Tele-işgücünün tanıtılması ve desteklenmesi(discouncil.com, 2010).

3.3.4. Yerel Ürünlerin ve Üretimin Desteklenmesi

- 1.Organik tarımın geliştirilmesi ve tanıtılması için gerekli planların yapılması.
- 2.Yerel esnaf ve zanaatkarların ürettiği ürünlerin kalite sertifikalarının oluşturulması.
- 3.Yok olma tehlikesinde olan el sanatlarının korunmasına yönelik programların geliştirilmesi.
- 4.Yok olma tehlikesinde bulunan geleneksel mesleklerin korunması.
- 5.Yavaş Yemek (Slow Food) işbirliğiyle, okulların yemek hizmetlerinde organik, yerel ve özgün ürünlerin kullanılması.
- 6.Yavaş Yemek (Slow Food) işbirliğiyle, okullarda beslenme ve tat eğitiminin verilmesine yönelik programların geliştirilmesi.
- 7.Yok olma tehlikesinde olan özel tarifli gastronomik ürünlerin kullanımı ve üretiminin desteklenmesi.

- 8.Kente özgü ürünlerin sayımının yapılması ve ticaretinin desteklenmesi (çiftçilerin ve yerel pazarın harekete geçirilmesi).
- 9.Kent ağaçlarının sayımı ve kentteki anıt ağaçların korunması.
10. Yerel kültürel aktivitelerin korunması ve desteklenmesi.
11. Kent ve okul bahçelerinin, yerel kültürün gelişmesine olanak sağlaması için desteklenmesi(winchester.gov.uk, 2010).

3.3.5. Misafirperverlik

- 1.Turistlerin bilgilendirilmesi ve kent halkına konukseverlik kalitesiyle ilgili eğitim verilmesi.
- 2.Tarihi merkezlerde uluslararası turizm işaretleri ve turist seyahat rehberinin kullanılması.
- 3.Kentin Yavaş Seyahat Rehberi'nin hazırlanması (broşürler, web siteleri vb.).
- 4.Turistlerin kente ve belirli aktivitelere ulaşımını kolaylaştırıcı plan ve politikaların izlenmesi (oto park, kamu alanlarına çalışma saatlerinde esneklik kazandırılması vb.).
- 5.Turistik işletmelerinin, genel olarak esnafın, fiyatlarının saydam olmasını ve fiyatların kuruluşun önünde sergilenmesinin sağlanması(comune.greve-inchianti.fi.it, 2010).

3.3.6. Farkındalık Oluşturma

- 1.Kent halkının, Cittaslow'a katılım motivasyonunun sağlanması için, Cittaslow sonuçları ve yöntemi konusunda bilgilendirilmesi.
- 2.Kent halkının Yavaş Yaşam Felsefesi'ni anlaması için programlar geliştirilmesi.

- 3.Slow Food ve Cittaslow faaliyetlerinin yayılmasını sağlayacak programların geliştirilmesi (comune.greve-inchianti.fi.it, 2010).

3.3.7. Slow Food Faaliyet ve Projelerinin Desteklenmesi

- 1.Yerel Yavaş Yemek (Slow Food) birliğinin kurulması.
- 2.Yavaş Yemek işbirliğiyle, okullarda yiyecek ve tat eğitimi programlarının oluşturulması.
- 3.Yavaş Yemek işbirliğiyle, okullarda sebze bahçelerinin kurulması.
- 4.Yok olma tehlikesinde bulunan ürünlerin ve türlerin korunmasına yönelik bir ya da daha fazla Yavaş Yemek projesinin uygulanması.
- 5.Yavaş Yemek tarafından korunan yerel ürünlerin kullanılması ve okul kantinlerinde beslenme geleneklerinin (yemek hizmetleri ve yemek eğitim programıyla beraber) sürekliliğinin sağlanması.
- 6.Yerel ürünlerin Slow Food Programı kapsamında desteklenmesi.
- 7.Yiyecek derneklerinin ve Terra Madre¹ Projesi'nin desteklenmesi (cittaslow.net, 2010).

3.3.8. Özel Koşullar

- 1.Yavaş Şehir eylem-kimlik kampanyası için gerekliliklerin karşılanması.
- 2.Slow Food Presidia'nın desteklenmesi ve oluşturulması.
- 3.Üye kentlerin resmi yazışmalarında Yavaş Şehir amblemini kullanması ve internet sitelerine Yavaş Şehir felsefesini içeren bir bölüm koyması (comune.greve-inchianti.fi.it, 2010).

¹ Terra Madre, İtalyanca bir kelimedir ve Türkçeye "Toprak Ana" olarak çevrilmiştir. Bir kavram olarak Terra Madre; küreselleşmenin tür ve kültür çeşitliliğini, yerel ekonomileri ve yerli bilgi birikimini yok ettiği bir dünyada, buna direnen küçük üreticileri bir araya getiren Uluslar arası Gıda Toplulukları Ağı'dır. (Vandana Shiva, (2010), Yeryüzü Demokrasisi, Ali K. S. vd.(Çev), BGST Yayınları, İstanbul: ss.222-225).

3.4. Sürdürülebilirlik ve Cittaslow İlişkisi

Sürdürülebilirliği, ekosistemdeki çeşitliliğin ve yenilenemez kaynakların gelecek nesillere aktarılabilmesi için, insanın ekosistem üzerindeki olumsuz etkilerinin kontrol altına alınması olarak tanımladığında “çevre”nin ön plana çıkarıldığı bir yaklaşımdan söz edilmektedir. Yani sürdürülebilirliğin temel unsuru çevreye yaklaşım tarzıdır. Cittaslow kriterlerini incelediğinde “çevre”nin önemli bir yer tuttuğunu, hatta kriterlerinin ilk ana başlığını “çevre politikaları” oluşturmaktadır. Bu bağlamda, hava, su ve toprak kalitesinin önemsenmesi, çevreye uyumlu yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılmasının teşvik edilmesi, evsel ve endüstriyel atıkların geri dönüşümünün desteklenmesi ve yaygınlaşması Cittaslow’un öncelikleri arasında bulunmaktadır.

Sürdürülebilir kent fikirleri ve uygulamalarının temelinde; dünyamızda yaşanan sorunların çözümü için; kent odaklı çözümlerin bulunması ve kentlerin başka sistemlerle ilişkili bir sistem olduğu konusu yatmaktadır (Uslu, 2009: 49) Cittaslow tüzüğüne bakıldığında da, Cittaslow üyesi olan kentlerde bulunması gereken ya da üye kentlerin sağlamakla zorunlu oldukları şartlar sürdürülebilirlikle uyumludur.

Cittaslow (Yavaş Şehir) kriterlerinin yanı sıra Cittaslow’un temel amaçları da sürdürülebilirliğin amaçlarıyla örtüşmektedir. Cittaslow’un temel amaçları aşağıdaki gibidir:

- Teknolojiyi kullanarak, yaşamın kaliteli ve çekilebilir olmasını sağlamak,
- Bölgeye özgü değerlerle sürdürülebilir gelişmeyi sağlamak,
- Yerel ekonomik yaşama katkı yaparak gelir adaletini sağlamak,
- Doğal çevreyi ve tarihi değerleri korumak (Yurtseven vd, 2010:40).

Birbiriyle örtüşen bunca özelliklerine karşın Cittaslow ve sürdürülebilirlik kavramları; insan ve çevre (doğal, yapılı, sosyal, ekonomik ve kültürel) ilişkisinin farklı açılarını içermektedir. Birbirlerinden farklı olarak, sürdürülebilirlik daha çok çevre ile ilgili iken, Cittaslow daha çok insan ile ilgilidir. Sürdürülebilirlik gelecek ile ilgili iken, Cittaslow gelecekle ilgili yönleri de bulunmakla birlikte şimdiki zaman ile daha çok ilgilidir (Üçer, 2009: 21-22).

Bu noktada -yerel ürünlere odaklanmak-Yavaş Şehir fikirlerini sürdürülebilirlik tanımlarından ayırmaktadır. Sürdürülebilirlik gündemleri, çoğunlukla kaynak kullanımı sorunu ve tüketime daha çok motive olmasına rağmen, Yavaş Yemek ve Yavaş Şehir, yerel ürünleri, sosyal ve kültürel farklılıkları ve sürdürülebilirliği yerel ekonomik arabulucu olarak kullanmakta, kaynakları ve çevre kalitesi endişesinin sadece bir kısmına odaklanmaktadır (Mayer ve Knox, 2006:328).

Bu bilgilerden hareketle Cittaslow kriterlerinin, sürdürülebilirliğin çevresel, ekonomik ve sosyal boyutları açısından belli hedeflerini paylaştığı ancak kapsam olarak sınırlı kaldığı görülmektedir. Bir başka açıdan söylemek gerekirse, Cittaslow, daha çok bir kentte yaşayan insanların yaşam kalitelerini arttırmaya dönük çalışmalara odaklanmıştır. Literatürde “kentsel yaşam kalitesi”ni arttırmaya yönelik çalışmalar olarak adlandırılan bu çalışmalar, özellikle, kentsel altyapı, iletişim, ulaşım ve konut alanlarını kapsamaktadır.

3.5. Dünyada Yavaş Şehir Uygulamalarına Genel Bakış

Dünyadaki yavaş kentlerin yarıya yakını İtalya’da yer almaktadır. Bununla birlikte, İtalya’nın dışındaki pek çok ülkenin ilgisi Cittaslow üzerine çekilmiştir. Günümüzde başta Avrupa olmak üzere diğer kıtalardaki ülkelerde de Cittaslow yaygınlık kazanmak-

1 Kentsel Yaşam Kalitesi, dar anlamıyla, toplumsal, ekonomik ve mekânsal öğeler açısından kent tanımına giren yerlerde, kentsel alt yapı, iletişim, ulaşım, konut ve benzeri olanakların sunulma düzeyinin önceden belirlenen ölçülerin üstünde olması durumudur
http://tr.wikipedia.org/wiki/Ya%C5%9Fam_kalitesi (25.06.2010).

tadır. Cittaslow, İtalya'da başlamış ancak İtalya sınırları dışında genişlemiştir.

Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya, İngiltere, Norveç, Polonya ve Yeni Zelanda'da Cittaslow üye sayısı her geçen gün artmaktadır. Yavaş Şehirler hareketi ilk toplantısını İtalya'nın Orvieto kentinde yapmıştır. İngiltere'deki Yavaş Şehirler ağına Ludlow kasabası öncülük etmiş ardından Norfolk'taki Alysham ve Diss kasabaları Mart 2006'da birliğe katılmıştır. İngiltere'de sertifika bekleyen başka şehirler de bulunmaktadır. Almanya'dan, aralarında Hersbruck, Ldinghausen, Schwarzenbruck, Waldkirch ve Überlingen'in de bulunduğu 7 şehir tescilli Cittaslow olmuştur Avustralya'da iki, Avusturya'da bir Cittaslow bulunmaktadır. Portekiz ve Polonya'da 4'er, Belçika'da ise üç şehir onay beklemektedir. Güney Kore'de birçok belediye resmen Cittaslow destekçisi konumundadır (yapi.com.tr, 2010).

Kasım 2011 tarihi itibarıyla Cittaslow, 25 ülkeden 154 üye şehir sayısına ulaşmıştır.

3.6. Türkiye'de Yavaş Şehirler

Türkiye'de ilk olarak, 28 Kasım 2009 tarihinde İzmir'in Seferihisar ilçesi, "Cittaslow", yani "Yavaş Şehir" unvanını almış ve dünyada "salyangoz" logosuyla temsil edilen şehirlerden biri olmuştur (arkitera.com, 2010).

Seferihisar'da Cittaslow tanıtımı için belediyenin bastırılmış olduğu broşürlere baktığımızda Cittaslow'un çevirisi olarak "yavaş şehir" değil "sakin şehir" ifadesinin kullanıldığı görülüyor. Bunun sebebini Cittaslow Seferihisar Temsilcisi Bülent Köstem şöyle açıklıyor: Aslında Cittaslow'un tüzüğünde Cittaslow kelimesinin tercüme edilmemesi yönünde bir madde var. Avrupa'da Cittaslow'a üye ülkelerle yaptığımız görüşmelerde halkın, yavaş anlamına gelen "slow" kelimesine olumsuz anlamlar yüklediğini, "biz yavaşlıyor muyuz, daha ne kadar yavaşlayacağız?" şeklinde düşünceler oluştuğunu öğrendik. Biz de Seferihisar'da böyle tepkilere yol açmamak için o anın şartlarından dolayı Cittaslow'u "sakin şehir" olarak ter-

cüme etmeyi daha uygun bulduk. Yavaş, kelimesine yüklenen olumsuz anlamların yanlış ve haksız olduğu Seferihisarlılar tarafından anlaşıldıktan sonra yavaş kelimesini kullanmak isteyebiliriz.

Cittaslow tanıtım broşüründe "Cittaslow ne değildir?" başlığını taşıyan açıklamalarda ise; Cittaslow, geriye gitmek veya eskide yaşamak değildir. Arabaya binmeyi yasaklamak değildir. Ancak, araçların girmediği, şehir sakinlerinin ve şehri ziyaret edenlerin rahat bir nefes almak için dinlenebilecekleri alanlar yaratmaktır. Hava ve gürültü kirliliğini azaltmak için bisiklet ve fayton kullanımını özendirme ve kullanılması için gerekli altyapıyı sağlamaktır. Teknolojiye karşı çıkmak değildir. Tam tersine, belediye hizmetlerinin internet ortamına taşınması ve kent halkının bu hizmetlerden yararlanabilmeleri için eğitilmesidir. Daha yavaş yemek değildir. Ancak daha sağlıklı olan yerel besinlerin, organik ürünlerin ve yemeklerin özendirilmesidir. Okullarda çocuklarımıza tat ve beslenme üzerine eğitim programları düzenlemektir denilmektedir (cittaslowseferihisar.org, 2010).

Cittaslow üyeliği Seferihisar'ı hiç beklemedik bir şekilde tüm ülkenin gündemine getirmiş, dikkatleri üzerine çekmiştir. Seferihisar'ın Cittaslow üyeliğine kabul edilmesinden sonra, Türkiye'de ki kentlerde Cittaslow üyesi olmak konusunda bir hareketlilik başlamıştır. Yaklaşık 60 kentin daha Cittaslow üyesi olabilmek için Kültür Bakanlığı'ndan bilgi istediği belirlenmiştir.

Ülkemizin, Seferihisar ilçesinin kabulüyle tanıştığı Cittaslow ağına Seferihisar'ın ardından Çanakkale Gökçeada, Sakarya Taraklı, Muğla Akyaka ve Aydın Yenipazar ilçeleri katılmıştır. İlk olması nedeniyle Cittaslow'un Türkiye'deki Başkenti olan Seferihisar'a başvuran, Ordu Perşembe, Isparta Yalvaç ve Kırklareli Vize ilçelerinin dosyaları da 2011 yılının Aralık ayında İtalya'daki birliğe sunulmak için sıradadır. Cittaslow olmak için Seferihisar'a başvuran son ilçe ise Şanlıurfa'nın Halfeti ilçesi olmuştur (cittaslowseferihisar.org, 2011).

SONUÇ

Sürdürülebilir kentleşmeye farklı bir bakış olarak incelediğimiz Cittaslow (yavaş şehir) yaklaşımının, üye olmak isteyen ve üyesi olan kentlerde gerçekleştirilmesini şart koştuğu kriterler, sürdürülebilir kentleşme ilke ve göstergeleriyle paralellik göstermektedir. Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı, su ve hava kalitesi, biyo çeşitlilik, yaşam kalitesinin geliştirilmesi vb. kısaca; ekonomi, ekoloji ve adalet kavramları altında toplayabileceğimiz sürdürülebilirlik göstergeleri Cittaslow'un da olmazsa olmaz kurallarıdır. Üyelik için şehirlerin nüfuslarının 50.000'in altında olması şartını dikkate aldığımızda diyebiliriz ki; Cittaslow, nüfusu belirli bir büyüklüğe ulaşmayan şehirler için geliştirilmiş "alternatif bir sürdürülebilir kent modeli"dir.

Yerel ürünlerin tercih edilmesi, yerel üreticileri harekete geçirmekte, organik üretimi teşvik etmekte ve bu ürünlerin değer kazanmasını sağlamakta, dolayısıyla yerel ekonomide bir canlanmaya sebep olmaktadır. Yerel ve organik ürün ve üretim yöntemleri ile sağlanan ekonomik büyüme, çevreye olumsuz etkisinin olmaması nedeniyle sürdürülebilirliğin "çevre ve kalkınma arasında denge" ilkesiyle örtüşmektedir. Yerel ürün ve üretimin yanı sıra misafirperverlik alanında yapılan çalışmalarla Cittaslow üyesi kentler, farklı ve özgün tarzlarıyla turizm için bir çekim merkezi olmaktadır. Bu bağlamda Cittaslow, aynı zamanda ana girdisini turizm gelirlerinin oluşturduğu bir "yerel sürdürülebilir ekonomik kalkınma modeli"dir.

Cittaslow, daha çok üyesi olan kentler için yaşam kalitesini (kentsel yaşam kalitesi) arttırmaya yönelik çalışmalar yapılması için katalizör işlevi gören bir kentleşme yaklaşımı görünümündedir. Uluslararası Cittaslow Tüzüğü'nde Cittaslow Logosu'nun ayrılmaz bir parçası olarak tanımlanan "yaşam kalitesine önem verilen şehirlerin uluslararası ağı" yazısı bu düşüncemizi pekiştirmektedir. "Sürdürülebilir kent yaklaşımı" ile, "kentsel yaşam kalitesi konsepti"ni

birbirinden ayıran temel nokta "kalite" kavramına yükledikleri anlamda gizlidir. Sürdürülebilirlikte kalite; doğal kaynakların korunması, iklim, ekoloji vb. gibi değişmez unsurları da içeren bir kapsama sahipken, kentsel yaşam kalitesi konseptinde kalite; kentsel donanım ve konfor unsurlarıyla ilgilidir. Bu noktadan hareketle bu kentlerde, kent sakinlerinin başta olmak üzere ve gelecek ziyaretçilerin yaşam kalitesini arttırmaya yönelik Cittaslow kriterlerinin hayata geçirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Bu sebeple bu kentlerde Cittaslow logosu bir "kalite göstergesi" olarak kullanılmaktadır.

Başka bir açıdan Cittaslow, bir sonuç değil süreçtir. Öyle ki Cittaslow kriterlerinin tamamını yerine getirmekten daha önemli olan şey, şehirlerin insan yaşamı için sürekli bir gelişim içinde olmasını hedefleyen bir felsefeye sahip olmalarıdır. Çünkü insan yaşamı sürekli bir gelişim ve değişimindedir. Bu bağlamda Cittaslow, üyesi olan şehirler için bir "kalite yolculuğu"dur.

Bu bilgiler ışığında Cittaslow yaklaşımı; ülkemizde özellikle tarihi ve kültürel zenginlikler açısından merkezi yer işgal eden Anadolu kentleri için bir fırsat olarak görülebilir. Bugün ülkemizde nüfusları her geçen gün azalan birçok şehrimiz var ki Cittaslow üyeliği çerçevesinde hayata geçirmek zorunda kalacağı kriterler sayesinde birer çekim merkezine dönüşebilir. Cittaslow üyeliği sayesinde şehirlerimiz dünyaya açılabilir. Bütün bunlardan önemlisi şehirlerimizin güzelliği ve benzersizliği bu sayede muhafaza edilebilir.

Cittaslow'a üye olabilmek için nüfusun 50.000'den az olması gerektiği koşulu, Cittaslow'un sürdürülebilir bir kent modeli olma iddiasını sınırlandırmaktadır. Dünyayı sürdürülemez hale getiren sebeplerin başında metropol boyutuna ulaşmış kentlerin ürettiği problemler olduğu düşünüldüğünde, 50.000'den az nüfusu bulunan kentlerin doğal olarak sürdürülebilir özellikler taşıdığı söylenebilir. Sorunun asıl kaynağı dururken, henüz sorun kaynağı olmamış kentleri sorun olmaktan uzak tutmaya

dönük bir çaba, anlamlı olsa bile insanlığın geleceği açısından ikincil konumunda kalmaktadır.

Cittaslow Hareketi'nin, sürdürülebilir kentleşme için etkin bir model olabilmesi için, sürdürülebilir dünyanın en büyük engelleyicileri olan büyük kentler için geliştirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, sürdürülebilirlik çalışmalarının merkezinde yer alan "çevre" ve "gelecek kuşakların gereksinimleri" kaygıları Cittaslow'un geliştirilmesi gereken ana başlıklar olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

BAL, Hüseyin(1999), Kent Sosyolojisi, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara.

ÇAHANTİMUR, Arzu ve YILDIZ, Hülya T.(2008), Sürdürülebilir Kentsel Gelişmeye Sosyokültürel Bir Yaklaşım: Bursa Örneği, İTÜ Dergisi/ A Mimarlık, Planlama, Tasarım, Cilt:7, Sayı:2, İstanbul.

ERCOŞKUN, Özge Y.(2007), Sürdürülebilir Kent İçin Ekolojik-Teknolojik (Eko-Tek) Tasarım: Ankara-Güdül Örneği, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

GÜÇLÜ, Sevinç Ö.(2002), Kentleşme ve Göç Sürecinde Antalya'da Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

HAŞTEMÖĞLU, Hasan Ş.(2006), 1960'larda Sürdürülebilirlik Ve Kentleşme; Isparta, İstasyon Caddesi Örneği Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.

HONORE, Carl (2008), Yavaş, Esen G., (Çev.), Alfa Yayınları, İstanbul.

KÖSTEM, Bülent (2010), Cittaslow Seferihisar Temsilcisi, 12 Mayıs 2010 tarihinde Seferihisar'da Yapılan Mülakat.

KUNDERA, Milan (2008), Yavaşlık, Özdemir İ. (Çev.), Can Yayınları, İstanbul.

MARSHALL, Gordon (1999), Sosyoloji Sözlüğü, (Çev.:Osman A. ve Derya K.), Ankara:Bilim ve Sanat Yayınları.

MAYER, Heike ve KNOX, Paul L. (2006), Slow Cities: Sustainable Places In A Fast World, Journal Of Urban Affairs, 28(4):321-324.

MIELE, Mara (2008), CittàSlow: Producing Slowness Against The Fast Life, Space and Polity, 12(1):135.

- PALABIYIK, Hamit (2005), Sürdürülebilirlik ve Yerel Yönetimler: Uygulanabilirliği ve Ölçümü Üzerine, Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-1: Reform, Hüseyin Özgür ve Muhammet Kösecik (Ed.). Nobel Yayınları, Ankara.
- PARKINS, Wendy(2004), Out of Time Fast Subjects and Slow Living, *Time & Society*, 13 (2-3): 363.
- SAYAR, Kemal, (2009), Yavaşla!/Hayattan Bir Defa Gececeksin, Timaş Yayınları, İstanbul.
- SCHNEIDER, Stephen (2008), Good, Clean, Fair: The Rhetoric of the Slow Food Movement. *College English*, 70(4): 384.
- SEZAL, İhsan(1992), Şehirleşme, Alternatif Üniversite Yayınları, İstanbul.
- SHIVA, Vandana(2010), Yeryüzü Demokrasisi, (Çev:Ali K. Saysel, Elçin Gen ve Onur Günay), Bgst Yayınları, İstanbul.
- ŞİMŞEK, Ümit (2003), Sade Hayat, Selis Kitaplar, İstanbul.
- USLU, Aysel (2009), "Sürdürülebilir Yeşil Kent Fikirleri, Örnekleri Ve Türkiye İçin Dersler", XXI. Uluslararası Yapı ve Yaşam Kongresi Bildiriler Kitabı, TMMOB Mimarlar Odası Yayını, Bursa.
- ÜÇER, Z. Aslı Gürel (2009), Kentsel Yaşam Kalitesinin Belediye Hizmetleri Kapsamında Belirlenmesine ve Geliştirilmesine Yönelik Bir Yaklaşım: Orta Ölçekli Kent Örnekleri, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- YAZAR, Kadir Hakan (2009), Sürdürülebilir Kent: Göstergeleri, Formu Ve Planlama Süreci, XXI. Uluslararası Yapı ve Yaşam Kongresi Bildiriler Kitabı, TMMOB Mimarlar Odası, 20-21 Mart 2009, Bursa.
- YURTSEVEN, H.Rıdvan(2007), Slow Food Ve Gökçeada: Yönetimsel Bir Yaklaşım, 2.Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara.
- YURTSEVEN, H.Rıdvan, vd.(2010), Yavaş Hareketi, Detay Yayıncılık, Ankara.
- <http://sustainablecities.dk/>.(15.10.2010).
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Fast_food (29.05.2010).
- <http://www.arkitera.com/h41395-yavas-hayatin-hizli-yukselisi.html> (15.05.2010).
- <http://www.berwick-cittaslow.org.uk/Cittaslow/FuturePlans.htm> (13.05.2010).
- <http://www.cittaslow.net>(15.10.2010)
- <http://www.cittaslow.net/download>(15.10.2010)
- <http://www.cittaslow.org/index.php?method=section&id=2012&title=Association> (15.10.2010).
- http://www.cittaslowseferihisar.org/index.php?option=com_content&view=article&id=55&Itemid=65 (15.05.2010).
- [http://www.cittaslowseferihisar.org/index.php?option=com_content&view=article&id=82:](http://www.cittaslowseferihisar.org/index.php?option=com_content&view=article&id=82)
- [yeni-cittaslow-adayi-guneydogudan-&catid=3:ozel-haber](http://www.cittaslow-adayi-guneydogudan-&catid=3:ozel-haber)(10.12.2011)
- <http://www.comune.greve-inchianti.fi.it/attach/slow-statuto-en.pdf> (13.05.2010).
- <http://www.facebook.com/group.php?gid=5832212719&v=info> (15.05.2010)
- <http://www.italyainline.net/>(08.07.2010)

<http://www.kentlob.net/index.php/Kuresellesme-Surecinde-Kentlerimize-Giren-Yeni-Tuketim-Mekânlari-Ve-Yitirilen-Kent-Kimlikleri.kent> (06.06.2010).

<http://www.slowfood.com/> (08.06.2010).

http://www.slowfood.com/about_us/eng/manifesto.lasso (08.06.2010).

<http://www.slowfoodanadolu.com/index.php/baskanin-mesaji/slow-food-carlo-petrini-bilinc-ve-sorumluluk/> (08.07.2010).

<http://www.utikad.org.tr/haberler/?id=3767> (15.05.2010)

<http://www.winchester.gov.uk/Documents/committees/town%20forum/WTF066%20%20>

[Appendix% 201.pdf](#) (13.05.2010).

http://www.yapi.com.tr/Haberler/yavas-sehir-hareketi-100-kente-yayildi_68844.html (19.05.2010).

www.disscouncil.com/.../Cittaslow%20Community%20Chest%20Criteria.doc (13.05.2010).

